แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

Guidelines for Developing Eco-Schools Implementation of Educational Institutions under Nan Primary Educational Service Area Office 1

สุพัตรา คำก้อน
Supattra Kamkon
กษิฎิฏฏ์ มีพรหม
Kasidit Meeprom
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
supattra.cake89@gmail.com, krueins@gmail.com
0857211921

Received: 20 March 2026; Revised: 29 March 2026; Accepted: 30 August 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาน่าน เขต 1 จำนวน 234 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด 1) แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.705 และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 อยู่ในระดับมาก 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างการบริหารจัดการ 3 แนวทาง ด้านที่ 2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3 แนวทาง ด้านที่ 3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

3 แนวทาง และด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา 3 แนวทาง พบว่ามีทั้งหมด 12 แนวทาง

คำสำคัญ: โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา, แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

Abstract

This research article aimed to examine the current state of environmental education school operations and to explore guidelines for developing environmental education school operations under the Office of Nan Primary Educational Service Area Office 1. The sample group used in this research consisted of 234 school administrators and teachers from primary schools under the Office of Nan Primary Educational Service Area Office 1. The sample size was determined based on the Krejcie and Morgan table, and stratified random sampling was employed, classified by district. The research instruments consisted of two types: a five-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.705 and a semi-structured interview form. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the study revealed that the overall state of environmental education school operations under the Office of Nan Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level. The guidelines for developing environmental education school operations consisted of four aspects: (1) environmental policy and administrative structure, (2) learning process management, (3) natural resource and environmental management in schools, and (4) participation and environmental education networks. Each aspect consisted of three development guidelines, resulting in a total of twelve guidelines.

Keywords: Environmental Education School, Development Guidelines School Operations, Nan Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญของการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โรงเรียนระดับประถมศึกษาจึงมีบทบาท

อย่างยิ่งในการสร้างพื้นฐานทางปัญญา คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้า รวมถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลกับธรรมชาติ ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการบูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาประเทศในระยะยาว ขณะเดียวกัน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ได้กำหนดแนวทางการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ โดยมุ่งปลูกฝัง “วัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม” ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาทักษะชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2561)

นอกจากนี้ แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนยังได้รับการส่งเสริมในระดับนานาชาติ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจได้อย่างสมดุล ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน อย่างไรก็ตาม สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหามลพิษในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย และขยะมูลฝอย ซึ่งล้วนส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกระดับ วิกฤตการณ์ดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรของมนุษย์ที่ขาดความตระหนักและขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ในบริบทของภาคการศึกษา ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนทั้งในระดับสถานศึกษาและตัวผู้เรียน โรงเรียนจำนวนมากมีการใช้ทรัพยากรน้ำ ไฟฟ้า และวัสดุสิ้นเปลืองอย่างต่อเนื่องโดยขาดมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ พื้นที่สีเขียวในโรงเรียนลดลงจากการขยายอาคารเรียน ส่งผลให้โอกาสในการเรียนรู้นอกห้องเรียนลดลง และกระทบต่อคุณภาพอากาศภายในสถานศึกษา และในส่วนของผู้เรียน พบว่ายังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมที่พบได้ เช่น การใช้พลังงานและน้ำอย่างสิ้นเปลือง การใช้พลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง การคัดแยกขยะไม่ถูกต้อง การทิ้งขยะไม่เป็นที่ และการขาดความรับผิดชอบต่อพื้นที่ส่วนรวมภายในโรงเรียน นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในหลายสถานศึกษายังเน้นเนื้อหาเชิงทฤษฎีมากกว่าการลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้การปลูกฝังคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2555; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาและการยกระดับโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างยั่งยืนจึงเป็นวาระสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาน่าน เขต 1 จึงจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โดยกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนผ่านการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดบูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมในทุกมิติของการดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู และการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะพันธกิจด้านการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน ภายใต้โครงการ “รักษ์ป่าน่านสู่การเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างยั่งยืน” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ)

อีกทั้ง บริบทของจังหวัดน่านเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อมจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร การทำไร่เลื่อนลอย และการใช้ทรัพยากรอย่างขาดความรู้ความเข้าใจ ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการเร่งสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน, 2564; กรมป่าไม้, 2563)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ โดยใช้โรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงผลการศึกษาจะเป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดนโยบายและวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพควบคู่คุณธรรม และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาน่าน เขต 1 ที่เข้าร่วมโครงการ รักษ์ป่าน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคตตามบริบทพื้นที่ (เครือข่ายภาคเหนือ) “ศาสตร์แห่งการเรียนรู้รักษ์ป่าน่านอย่างยั่งยืน” จำนวน 52 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 575 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 60 คน ครู จำนวน 515 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาน่าน เขต 1 ที่เข้าร่วมโครงการ รักษ์ป่าน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคตตามบริบทพื้นที่ (เครือข่ายภาคเหนือ) “ศาสตร์แห่งการเรียนรู้รักษ์ป่าน่านอย่างยั่งยืน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เทียบขนาดของประชากรที่ 600 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และนำมากำหนดสัดส่วนตามขนาดของกลุ่มประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 23 คนครูจำนวน 211 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่งงานปัจจุบัน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert)

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured Selection interview) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้แก่ เพศ ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ทำงานเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยช่องทางออนไลน์

(Google Form) พร้อมหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามไปยังโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาน่าน เขต 1 ที่เข้าร่วมโครงการ รักษ์ป่าน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคตตามบริบทพื้นที่ (เครือข่ายภาคเหนือ) “ศาสตร์แห่งการเรียนรู้รักษ์ป่าน่านอย่างยั่งยืน” ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 234 ชุด และกำหนดขอรับคืนภายใน 30 วัน

ขั้นตอนที่ 2

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือส่งตัวและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

2. ผู้วิจัยนำหนังสือส่งตัวเข้าพบนัดหมายเพื่อขอความร่วมมือโดยส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วันก่อนวันนัดหมาย เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาประเด็นคำถามล่วงหน้า

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured Selection interview) รูปแบบการสนทนาแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Interview) กับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตามวันและเวลาที่ได้นัดหมายไว้

5. วิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศสภาพ ตำแหน่งงานปัจจุบัน ระดับการศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) โดยใช้วัดรายด้าน และรายข้อด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเทียบกับเกณฑ์ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 2

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ยึดเนื้อหา ข้อมูลเป็นเกณฑ์ แล้วสร้างข้อสรุป เพื่อหาแนวทาง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลศึกษาสภาพของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 โดยรวม พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ด้านเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90

ด้านตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 90.17 รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.83

ด้านประสบการณ์การทำงานปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 12 ปีขึ้นไป จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 26.90 รองลงมาคือ ประสบการณ์การทำงาน 5 - 8 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 ประสบการณ์การทำงาน 9 – 12 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 และประสบการณ์การทำงาน 1 – 4 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 84.60 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1โดยรวม ดังรายละเอียดในตาราง 4

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาสภาพของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 โดยภาพรวม

ที่	รายการ	n = 234	แปลผล		ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างการบริหารจัดการ	4.44	0.60	มาก	1
2	ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.41	0.60	มาก	2
3	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.32	0.63	มาก	4
4	ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา	4.33	0.63	มาก	3
	เฉลี่ยรวม	**4.38**	**0.62**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 โดยภาพรวม พบว่า สภาพของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 อยู่ในระดับ มาก ($\overline{\mathbf{X}}$ =4.38 , S.D.=0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างการบริหารจัดการ ($\overline{\mathbf{X}}$=4.44 , S.D.=0.60) รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\overline{\mathbf{X}}$=4.41 , S.D.=0.60) และ ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\overline{\mathbf{X}}$=4.33 , S.D.=0.63) ตามลำดับส่วน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ($\overline{\mathbf{X}}$=4.32 , S.D.=0.63)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 จากผลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีทั้งหมด 12 ประเด็น 12 แนวทาง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษาตามลำดับ อาจเนื่องจาก สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การกำหนดนโยบายและโครงสร้างการบริหารจัดการมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าด้านอื่น ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายยังต้องอาศัยเวลาและการประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วน จึงมีระดับการดำเนินงานที่รองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

ทั้งนี้ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดนโยบายและโครงสร้างการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างชัดเจน มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในสถานศึกษาและในชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การบูรณาการเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ อาจเนื่องจาก ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงาน และทรัพยากรสนับสนุน ทำให้การบูรณาการเนื้อหายังไม่เป็นระบบและต่อเนื่องเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา สมบูรณ์และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนา จิตสำนึกและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมให้กับครูและนักเรียนด้วย NATUR-E MODELประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อมความรอบรู้สิ่งแวดล้อม 2) การสร้างองค์ความรู้และจริยธรรมสิ่งแวดล้อม 3) การสำรวจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4) การปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและ รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกัน 5) การสรุปและประเมินผลจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) การสร้างพลังภาคีเครือข่าย การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายภายนอกในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่

ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่บุคลากรทุกระดับ อาจเนื่องจาก การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย หากขาดการสื่อสารที่ชัดเจนและความเข้าใจร่วมกัน จะทำให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรมล วิชิต (2564) ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียน 8 โรง ประยุกต์ใช้รูปแบบบูรณาการสร้างความรู้คู่คุณธรรมด้วยกระบวนการเรียนรู้บันได 7 ขั้น กลไกการขับเคลื่อนได้แก่ ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน ,ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ บันได 7 ขั้น, ด้านการจัดโรงเรียนทั้งระบบเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา, ด้านการมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ตลอดจนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมการบูรณาการเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรสถานศึกษาและในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ควบคู่กับการสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง อาจเนื่องจาก การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติจริง หากขาดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด และจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sukma, Elfia, Syahrul Ramadhan, and Vivi Indriyani (2020) ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการบูรณาการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม การบูรณาการดังกล่าวยังประสบข้อจำกัดบางประการ เช่น เวลาที่ไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นว่า ในระดับประถมศึกษา รายวิชาวิทยาศาสตร์เป็นรายวิชาที่มีความเหมาะสมและมีแนวโน้มมากที่สุดในการบูรณาการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน และใช้กระบวนการบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ในการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผล พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ อาจเนื่องจาก การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องมีความต่อเนื่อง เป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้ การนำวงจร PDCA มาใช้จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถวางแผน ปรับปรุง

และพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ ดอกน้อย และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2567) ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์และสังคม เพื่อเสริมสร้างการรู้สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการนำเสนอหัวข้อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม 2) ขั้นการท้าทายความเชื่อหลัก 3) ขั้นการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจ 4) ขั้นการตรวจสอบความเข้าใจ 5) ขั้นการสรุปความคิดรวบยอด และ 6) ขั้นการใช้ความรู้และการใช้เหตุผลการประเมิน โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.25/76.72 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง อาจเนื่องจาก การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนในสังคม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจะช่วยเพิ่มทรัพยากร องค์ความรู้และโอกาสในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทจริงและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang Daming (2023) ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้ใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีคุณค่าในชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้นักเรียนออกนอกโรงเรียนเพื่อรับการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติ และใช้กิจกรรมปฏิบัติจริงที่หลากหลายเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสและเข้าใจความรู้จากการลงมือทำ เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการบูรณาการความรู้ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เช่น กิจกรรมการปลูกป่า การจัดการขยะ และการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษาและชุมชนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบูรณาการทั้งด้านนโยบาย การจัดการเรียนรู้ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับผู้เรียน และการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งการบูรณาการทั้ง 4 ด้านดังกล่าว จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมดุลกับสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืนในระยะยาว

สรุป

สภาพการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้าง การบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามลำดับ

ทั้งนี้ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดนโยบายและโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างชัดเจน มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในสถานศึกษาและในชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การบูรณาการเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายภายนอกในการดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างการบริหารจัดการ 3 แนวทาง ด้านที่ 2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3 แนวทาง ด้านที่ 3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 3 แนวทาง และด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา 3 แนวทาง พบว่ามีทั้งหมด 12 ประเด็น 12 แนวทาง

ข้อเสนอแนะ

1) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากปัญหา และการเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบทด้านสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษามีความน่าสนใจและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

2) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดความตระหนักและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

3) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันสนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การจัดกิจกรรมรณรงค์ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การทำโครงการร่วมกับภาคีเครือข่าย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนจะช่วยเสริมสร้างความ

เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้. (2563). รายงานสถานการณ์ป่าไม้ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2555). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กัญญา สมบูรณ์, และคณะ. (2567). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย NATUR-E MODEL. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA

จิราภรณ์ ดอกน้อย, และคณะ. (2567). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์และสังคม เพื่อเสริมสร้างการรู้สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view

นิรมล วิชิต. (2564). รูปแบบการปลูกจิตสำนึกเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนย่านคลองแสนแสบ และสาขาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/

พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล. (2565). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. https://anyflip.com/kwutp/cchx/basic

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBEC-Policy-2561.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน. (2564). รายงานสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. https://www.onep.go.th/national-environmental-quality-policy-2560-2579/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580). https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

Huang, D. (2023). The development of environmental education curriculum based on community participation to promote senior high school students' environmental conservative mind. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/266494

Sukma, E., Ramadhan, S., & Indriyani, V. (2020). The integration of environmental education in primary schools. https://www.proquest.com